

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 28 januari 2015*

”Område med frihet, säkerhet och rättvisa — Förordning (EG) nr 44/2001 — Domstols behörighet på privaträttens område — Konsumentavtal — Konsument som har hemvist i en medlemsstat och som köpt värdepapper, emitterade av en bank som är etablerad i en andra medlemsstat, av en mellanhand som är etablerad i en tredje medlemsstat — Behörighet att pröva en talan som väckts mot den bank som emitterat värdepappren”

I mål C-375/13,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Handelsgericht Wien (Österrike) genom beslut av den 20 juni 2013, som inkom till domstolen den 3 juli 2013, i målet

Harald Kolassa

mot

Barclays Bank plc,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen samt domarna K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (referent) och A. Prechal,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: handläggaren K. Malacek,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 21 maj 2014,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Harald Kolassa, genom P. Miller, Rechtsanwalt,
- Barclays Bank plc, genom H. Bielez, Rechtsanwalt,
- Tysklands regering, genom T. Henze och J. Kemper, båda i egenskap av ombud,
- Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av P. Gentili, avvocato dello Stato,

* Rättegångsspråk: tyska.

— Nederländernas regering, genom M. Bulterman, i egenskap av ombud,
— Europeiska kommissionen, genom B. Eggers och A.-M. Rouchaud-Joët, båda i egenskap av ombud,
och efter att den 3 september 2014 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 5 leden 1 a och 3 och 15.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Harald Kolassa, med hemvist i Wien (Österrike), och Barclays Bank plc (nedan kallad Barclays Bank), London (Förenade kungariket), angående en skadeståndstalan som riktats mot Barclays Bank med stöd av denna banks obligatoriska, prekontraktuella och utomobligatoriska ansvar för det minskade värdet på Harald Kolassas investering som han gjort genom ett finansiellt instrument som emitterats av nämnda bank.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skälen 2 och 11–15 i förordning nr 44/2001 anges följande:
”(2) Vissa olikheter i medlemsstaternas bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande av domar hindrar den inre marknaden från att fungera väl. Det är därför nödvändigt att införa bestämmelser som gör reglerna om behörighetskonflikter på privaträttens område mer enhetliga och som förenklar formaliteterna, så att domar från de medlemsstater som är bundna av denna förordning kan erkännas och verkställas enkelt och snabbt.
...
(11) Behörighetsbestämmelserna måste uppfylla kravet på förutsebarhet och bygga på den allmänna principen om svarandens hemvist, och det måste alltid kunna gå att bestämma vilken domstol som är behörig utifrån denna princip, utom i vissa bestämda fall när tvistens art eller hänsynen till partsautonomin gör det berättigat att använda någon annan anknytning. I fråga om juridiska personer bör hemvisten definieras autonomt så att de gemensamma reglerna blir klara och behörighetskonflikter kan undvikas.
(12) Principen om att domstolen där svaranden har hemvist är behörig bör kompletteras med alternativa behörighetsregler i de fall där det finns en nära koppling mellan domstolen och tvisteföremålet eller då detta krävs för att underlätta rättskipningen.
(13) Vid försäkrings-, konsument- och anställningsavtal bör den svagare parten skyddas genom behörighetsbestämmelser som är förmånligare för dennes intressen än de allmänna bestämmelserna.
(14) Parternas rätt att själva avtala om behörig domstol bör respekteras med förbehåll för de exklusiva behörighetsgrunderna i denna förordning, utom när det gäller försäkrings-, konsument- och anställningsavtal, där endast begränsad autonomi medges.

(15) För att rättskipningen skall fungera väl, måste man minimera möjligheten för samtidiga förfaranden och se till att oförenliga domar inte meddelas i två medlemsstater. ...”

- 4 Artiklarna 2–31 i nämnda förordning, vilka återfinns i kapitel II, avser behörighetsregler.
- 5 Avsnitt 1 i kapitel II, med rubriken ”Allmänna bestämmelser”, inbegriper artikel 2 som har följande lydelse i punkt 1:

”Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

- 6 I artikel 5 leden 1 och 3 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan väckas i en annan medlemsstat

- 1) a) om talan avser avtal, vid domstolen i uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser;
- b) i denna bestämmelse, och såvida inte annat avtalats, avses med uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser
- vid försäljning av varor, den ort i en medlemsstat dit enligt avtalet varorna har eller skulle ha levererats,
  - vid utförande av tjänster, den ort i en medlemsstat där enligt avtalet tjänsterna har eller skulle ha utförts;
- c) om punkt b inte gäller, skall punkt a gälla,

...

- 3) om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa.”

- 7 I avsnitt 4 i samma kapitel II, med rubriken ”Behörighet vid konsumenttvister”, återfinns bland annat artikel 15 som har följande lydelse i punkt 1:

”Om talan avser avtal som har ingåtts av en person, konsumenten, för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet, gäller i fråga om behörigheten, om inte annat följer av föreskrifterna i artikel 4 och artikel 5.5, bestämmelserna i detta avsnitt

- a) om avtalet gäller köp av varor där betalningen skall erläggas i särskilda poster, eller
- b) om avtalet gäller lån som skall återbetalas i särskilda poster eller någon annan form av kredit om lånet eller krediten var avsedd att finansiera köp av varor, eller
- c) i övriga fall, om avtalet har ingåtts med en person som bedriver kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet i den medlemsstat där konsumenten har hemvist eller, på något sätt, riktar sådan verksamhet till den medlemsstaten eller flera stater, däribland den medlemsstaten, och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.”

- 8 Artikel 16 i förordning nr 44/2001, som återfinns i samma avsnitt 4 i kapitel II, har följande lydelse i punkterna 1 och 2:

”1. Konsumenten får väcka talan mot den andra avtalsparten antingen vid domstolarna i den medlemsstat där denne har hemvist eller vid domstolen i den ort där konsumenten har hemvist

2. Talan mot en konsument får av den andra avtalsparten väckas endast vid domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.”

- 9 Kapitel II i denna förordning innehåller också avsnitt 8, med rubriken ”Prövning av behörighetsfrågan och av frågan huruvida målet kan tas upp”, som inbegriper artiklarna 25 och 26, vilka har följande lydelse:

”Artikel 25

Om talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat gäller en tvist som huvudsakligen rör en fråga som en domstol i en annan medlemsstat är exklusivt behörig att pröva enligt artikel 22, skall domstolen självant förklara sig obehörig.

Artikel 26

1. Om talan väcks vid en domstol i en medlemsstat mot en svarande som har hemvist i en annan medlemsstat, och svaranden inte går i svaromål, skall domstolen självant förklara sig obehörig, såvida den inte är behörig enligt bestämmelserna i denna förordning.

2. Domstolen skall låta handläggningen av målet vila till dess att det har klarlagts att svaranden har haft möjlighet att få del av stämningsansökan eller motsvarande handling i så god tid att han kunnat förbereda sitt svaromål eller att alla nödvändiga åtgärder för detta syfte har vidtagits.

...”

Österrikisk rätt

- 10 11 § i den österrikiska kapitalmarknadslagen (Kapitalmarktgesetz), i dess lydelse vid tidpunkten för omständigheterna i det nationella målet, hade följande lydelse:

”1. Har en investerare lidit skada på grund av att vederbörande förlitat sig på uppgifterna i prospektet eller andra uppgifter som i enlighet med denna förbunds lag (6 §) är nödvändiga för bedömningen av värdepapper eller investeringar, ansvarar

1) emittenten för uppgifter som, på grund av dennes förskyllan eller på grund av dennes anställda eller andra personer som anlitas för att upprätta prospektet, är oriktiga eller ofullständiga,

2) den prospektansvarige för kontroll som, på grund av dennes förskyllan eller på grund av dennes anställda eller andra personer som anlitas för att kontrollera prospektet, är oriktig eller ofullständig,

...

- 3) den person som i eget eller annans namn tagit emot investerarens beställning och förmedlaren av avtalet, om dessa personer bedriver yrkesmässig handel eller förmedling av värdepapper eller placeringar och dessa personer eller deras anställda kände till, eller på grund av grov vårdslöshet inte kände till, att uppgifterna i den mening som avses i punkt 1 eller kontrollerna var oriktiga eller ofullständiga ...
  2. Vid värdepapper eller placeringar som genomförs av utländska emittenter omfattar det civilrättsliga ansvaret i stycke 1 punkt 1 också den som bjuder ut det prosektpliktiga värdepappret till försäljning inom landet.
  3. Om flera personer är ansvariga ska de svara solidariskt. Var och ens ansvar påverkas inte av att andra personer också är ansvariga för skadan.
  4. Ansvaret kan inte i förväg avtalas bort eller begränsas om detta är till nackdel för investerare.
  - ...
  8. Skadeståndsanspråk till följd av åsidosättande av bestämmelser i annan lag eller av avtalsbrott påverkas inte härav.”
- 11 26 § i lagen om investeringsfonder (Investmentfondsgesetz), i dess lydelse vid omständigheterna i det nationella målet, hade följande lydelse:
- ”1. Förvärvaren av en del av en utländsk värdepappersfond ska innan det att avtal sluts utan kostnad erhålla fondvillkoren och/eller värdepappersföretagets stadga, ett prospekt över det utländska värdepappersföretaget, och en kopia av avtalsansökan. Avtalsansökningsformuläret ska innehålla en hänvisning till dels avgifter hänförliga till värdepappret, dels den årliga avgiften till kapitalplaceringsföretaget.
2. Prospektet ska innehålla alla uppgifter som vid tiden för ansökan är av väsentlig betydelse för bedömningen av de utländska fondandelarna. ... Prospektet ska dessutom innehålla följande uppgifter:
  - 1) Uppgifter om namn eller firma, rättslig form, säte och eget kapital (aktiekapitalet minus ej utbetalda tillskott och plus finansiell reserv) för det utländska värdepappersföretaget, det företag som ansvarar för placeringen av det investerade beloppet (förvaltningsföretaget), det företag som övertagit försäljningen av fondandelarna (försäljningsföretaget) och depåbanken.
  - 2) Uppgifter om firma, säte och representantens adress samt betalningsstället.
  - 3) Uppgifter om vilken egendom som får förvärfas med fondmedlen, om de principer i enlighet med vilka egendomen väljs ut, om huruvida värdepappren kan förvärfas genom börshandel (och, i förekommande fall, på vilken börs), om hur avkastningen används, och om huruvida en del av kapitalet kan hållas i form av banktillgodohavanden (och, i förekommande fall, inom vilka gränser).
  - 4) Uppgifter om förutsättningarna och villkoren för att andelsinnehavaren ska kunna begära utbetalning av det kapital som motsvarar vederbörandes andel, och det organ som är ansvarigt för detta.
- ... Representant ska i egenskap av prospektkontrollant kontrollera att prospektet och ändringar i detta är riktiga och fullständiga. Vad gäller upprättandet, ändringar, kontroll och ansvar för innehållet i prospektet, gäller bestämmelserna i [kapitalmarknadslagen]i tillämpliga delar för såväl emittenten som för prospektkontrollanten. ...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 12 Harald Kolassa investerade i egenskap av konsument och genom förmedling av den österrikiska banken direktanlage.at AG (nedan kallad direktanlage.at) 68 180,36 euro i X1 Global EUR Index-certifikat (nedan kallade certifikaten). Certifikaten emitterades av Barclays Bank. Denna bank var registrerad i handelsregistret i Förenade kungariket och hade dessutom en filial i Frankfurt am Main (Tyskland).
- 13 I samband med emissionen av certifikaten utgav Barclays Bank den 22 september 2005 ett basprospekt. Certifikaten omfattas av de allmänna villkoren vilka offentliggjordes den 20 december 2005. På Barclays Banks begäran spreds basprospektet även i Österrike. Den allmänna teckningsperioden löpte mellan den 20 december 2005 och den 24 februari 2006, och den 31 mars 2006 genomfördes emissionen. Beloppet förfaller till betalning år 2016. I lånevillkoren finns också en hävningsmöjlighet.
- 14 Certifikaten har formen av innehavarskuldebrev. Återbetalningsbeloppet och därmed värdet på certifikaten bestäms efter ett index på en portfölj av flera fonder, vilket innebär att certifikatens värde omedelbart är knutet till denna portfölj. Portföljen upprättades och förvaltades av bolaget X1 Fund Allocation GmbH, vilket utsetts av Barclays Bank att investera pengarna från emissionen av certifikaten. Pengarna är dock till stor del förlorade. Värdet på certifikaten är numera 0 euro, vilket Harald Kolassa emellertid har bestritt.
- 15 Det framgår av beslutet om hänskjutande att certifikaten sålts till institutionella investerare som vidareförsålt dem till bland annat konsumenter. I förevarande fall beställde direktanlage.at de certifikat som Harald Kolassa ville ha hos dess tyska moderbolag, det vill säga DAB bank AG i München (Tyskland). Moderbolaget beställde i sin tur certifikaten från Barclays Bank. Beställningarna gjordes i de berörda bolagens eget namn. I enlighet med de allmänna villkoren genomförde direktanlage.at Harald Kolassas beställning i en ”värdepappersdepå”, vilket betyder att direktanlage.at AG, i eget namn, för sina kunders räkning höll alla certifikat som täckningstillgångar i München. Harald Kolassa hade enbart rätt att få ut certifikaten till motsvarande del av täckningstillgångarna, och en överföring direkt till honom kunde alltså inte ske.
- 16 Harald Kolassa väckte i egenskap av skadelidande investerare talan vid Handelsgericht Wien där han yrkade skadestånd på 73 705,07 euro med åberopande av Barclays Banks avtalsrättsliga ansvar, ansvar för culpa in contrahendo och utomobligatoriska ansvar. Harald Kolassa har gjort gällande att Barclays Bank, för det fall den hade agerat lagenligt, aldrig skulle ha genomfört investeringen utan placerat pengarna i en marknadsneutral och diversifierad fondportfölj, vilket hade gjort det möjligt att få ut det belopp som är föremål för talan, det vill säga det investerade beloppet jämte ränta.
- 17 Harald Kolassa har gjort gällande att Handelsgericht Wien i första hand är behörig domstol enligt artikel 15.1 c i förordning nr 44/2001, och i andra hand enligt artikel 5 leden 1 a och 3 i denna förordning.
- 18 Vid den hänskjutande domstolen har Barclays Bank bestritt såväl Harald Kolassas yrkanden i sak, som den hänskjutande domstolens behörighet.
- 19 Under dessa omständigheter beslutade Handelsgericht Wien att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:
  - ”1) a) Vad gäller artikel 15.1 i förordning (EG) nr 44/2001, ska formuleringen ’[o]m talan avser avtal som har ingåtts av en person, konsumenten, för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet’ i [denna bestämmelse]tolkas så,
    - i) att en käre, som i egenskap av konsument på sekundärmarknaden förvärvat ett innehavarskuldebrev och nu med stöd av lånevillkoren ställer krav mot emittenten av värdepappret på grund av åsidosättande av den i ansvarsbestämmelserna i prospektet

reglerade informations- och kontrollplikten, kan åberopa denna behörighetsbestämmelse, när han eller hon genom förvärv av värdepappret från tredje part har trätt in i avtalsförhållandet mellan den ursprunglige tecknaren och emittenten?

- ii) Om fråga 1 a i ska besvaras jakande, kan käranden då också åberopa behörighetsbestämmelsen i artikel 15 i förordning nr 44/2001 när den tredje part från vilken käranden förvärvat innehavarskuldebrevet först köpt detta för ändamål som kan anses ligga innanför dennes affärsverksamhet eller yrkesverksamhet, och käranden alltså förvärvat värdepappret av en icke-konsument?
  - iii) Om fråga 1 a i och ii ska besvaras jakande, kan käranden då också åberopa behörighetsbestämmelsen i artikel 15 i förordning nr 44/2001 när vederbörande själv inte är innehavare av skuldebrevet utan den tredje parten, som inte är konsument, vilken fått i uppdrag att införskaffa värdepappret och att i eget namn och i enlighet med överenskommelse hålla värdepappret för kärandens räkning, och käranden enbart har en obligationsrättslig rätt att få ut detta värdepapper?
- b) Om fråga 1 a i ska besvaras jakande, är då en domstol, som har att pröva avtalsrättsliga krav som grundar sig på ett förvärv av ett lån, också behörig, med stöd av artikel 15.1 i förordning nr 44/2001, att pröva ett skadeståndskrav utanför avtalsförhållanden som uppstått i samband med samma förvärv av lån?
- 2) a) Ska formuleringen 'om talan avser avtal' i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 tolkas så,
- i) att en kärande, som på sekundärmarknaden förvärvat ett innehavarskuldebrev och nu med stöd av lånevillkoren ställer krav mot emittenten av värdepappret på grund av åsidosättande av den i ansvarsbestämmelserna i prospektet reglerade informations- och kontrollplikten, kan åberopa denna behörighetsbestämmelse när han eller hon genom förvärv av värdepappret från tredje part har trätt in i avtalsförhållandet mellan den ursprunglige tecknaren och emittenten?
  - ii) Om fråga 2 a i ska besvaras jakande, kan käranden då också åberopa behörighetsbestämmelsen i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 när vederbörande själv inte är innehavare av skuldebrevet utan den tredje parten, vilken fått i uppdrag att införskaffa värdepappret och att i eget namn och i enlighet med överenskommelse hålla värdepappret för kärandens räkning, och käranden enbart har en obligationsrättslig rätt att få ut detta värdepapper?
- b) Om fråga 2 a i ska besvaras jakande, är då en domstol, som har att pröva avtalsrättsliga krav som grundar sig på ett förvärv av ett lån, också behörig, med stöd av artikel 5 led 1 a i förordning nr 44/2001, att pröva ett skadeståndskrav utanför avtalsförhållanden som uppstått i samband med samma förvärv av lån?
- 3) a) Vad gäller artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001, omfattar 'skadestånd utanför avtalsförhållanden', i den mening som avses i [denna bestämmelse], både kapitalmarknadsrättsliga krav som uppkommer i samband med ansvaret för prospektet och krav som uppkommer på grund av åsidosättande av skydds- och informationsplikten i samband med emission av innehavarskuldebrev?
- i) Om fråga 3 a ska besvaras jakande, gäller då detta också när en person, som själv inte är innehavare av skuldebrevet utan enbart har en obligationsrättslig rätt gentemot den innehavare som håller värdepappren för den förstnämnde personens räkning, gör gällande dessa krav mot emittenten?

- b) Ska formuleringen 'den ort där skadan inträffade eller kan inträffa', i artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001, tolkas så, att den ort där skadan inträffade, när ett värdepapper har förvärvats på grundval av avsiktligt felaktig information,
- i) är den ort där den skadelidande har sitt hemvist och huvuddelen av sin förmögenhet?
  - ii) Om fråga 3 b i ska besvaras jakande, gäller då detta också när köpeavtalet och överföringen av värdet kan hävas fram till och med att transaktionen genomförs och nämnda transaktion genomfördes i en annan medlemsstat en viss tid efter att pengarna lämnat den skadelidandes konto?
- 4) Ska den nationella domstolen inom ramen för prövningen av behörighetsfrågan enligt artiklarna 25 och 26 i förordning nr 44/2001 inleda ett detaljerat bevisförande avseende tvistiga omständigheter som är relevanta såväl för behörighetsfrågan som för avgörandet av huruvida den åberopade rätten föreligger ('omständigheter med dubbel relevans'), eller ska domstolen i behörighetsfrågan utgå från att karendens uppgifter är korrekta?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 20 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att en kärende som i egenskap av konsument har förvärvat ett innehavarskuldebrev av en näringsidkande tredje part kan åberopa behörigheten i nämnda bestämmelse i en talan som väckts mot emittenten av skuldebrevet och i vilken åberopas lånevillkoren, åsidosättande av informations- och kontrollskyldigheten samt ansvar för prospektet.
- 21 För det första erinrar domstolen om att förordning nr 44/2001 har ersatt konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt successiva konventioner om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention, samt om att domstolens tolkning av bestämmelserna i denna konvention även är giltig för bestämmelserna i den ovannämnda förordningen, när dessa kan anses motsvara varandra (dom Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, punkt 27 och där angiven rättspraxis).
- 22 För det andra ska de begrepp som används i förordning nr 44/2001, bland annat de begrepp som återfinns i artikel 15.1 i förordningen, ges en självständig tolkning, huvudsakligen med beaktande av förordningens systematik och mål, för att säkerställa att den tillämpas enhetligt i samtliga medlemsstater (se dom Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, punkt 25 och där angiven rättspraxis).
- 23 Artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 är tillämplig om tre villkor är uppfyllda. För det första ska det vara fråga om en avtalspart som är konsument och som handlar utanför sin affärs- eller yrkesverksamhet. För det andra ska det rent faktiskt ha ingåtts ett avtal mellan en sådan konsument och en näringsidkare. För det tredje ska avtalet falla in under en av de kategorier som anges i artikel 15.1 a–c. Dessa villkor är kumulativa, vilket innebär att om ett av dem inte är uppfyllt så kan behörigheten inte fastställas enligt reglerna om behörighet vid konsumenttvister (dom Česká spořitelna, EU:C:2013:165, punkt 30).
- 24 I detta avseende framgår det av de handlingar som ingetts till domstolen att det första och det tredje villkoret ovan är uppfyllda i förevarande fall, vilket för övrigt generaladvokaten har anfört i punkt 28 i sitt förslag till avgörande.

- 25 Det räcker följaktligen att pröva huruvida det andra villkoret, att det ska ha ingåtts ett avtal mellan konsumenten och näringsidkaren, är uppfyllt under de omständigheter som föreligger i det nationella målet.
- 26 I detta avseende framgår det av den hänskjutande domstolens korta redovisning av omständigheterna, vilket det ändå ankommer på denna domstol att avgöra, att det inte föreligger ett avtal mellan Barclays Bank och Harald Kolassa, eftersom denne inte är innehavare av de ovan i punkt 14 nämnda skuldebrevens då de innehas av direktanlagat såsom täckningstillgångar i eget namn. Enligt den hänskjutande domstolen kunde dock Harald Kolassa begära att certifikaten lämnades ut upp till det belopp som motsvarar hans andel av täckningstillgångarna, men att certifikaten dock inte kunde överföras i hans namn.
- 27 Harald Kolassa har under dessa omständigheter gjort gällande att syftet med konsumentskyddet föranleder ett ekonomiskt perspektiv och en slutats enligt vilken ett avtal ingåtts, i den mening som avses i artikel 15.1 i förordning nr 44/2001, mellan Harald Kolassa och Barclays Bank, eftersom direktanlagat enbart agerat mellanhand.
- 28 I detta avseende erinrar domstolen om att artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 utgör ett undantag både från den allmänna behörighetsregeln i artikel 2.1 i samma förordning, enligt vilken domstolarna i den medlemsstat där svaranden har hemvist är behöriga, och från den särskilda behörighetsregeln i fråga om avtal i artikel 5 led 1 i denna förordning, enligt vilken domstolen i uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser är behörig. Det står således klart att artikel 15.1 ska tolkas restriktivt (dom Česká spořitelna, EU:C:2013:165, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 29 Villkoret avseende förekomsten av ett avtal mellan konsumenten och näringsidkaren gör det möjligt att säkerställa förutsebarheten vad gäller behörigheten, vilket är ett av de mål som uppställs i förordning nr 44/2001, såsom framgår av skäl 11 i förordningen.
- 30 Domstolen anser följaktligen att kravet på att det ska ha ingåtts ett avtal med näringsidkaren inte kan tolkas på så sätt att detta krav också är uppfyllt när det är fråga om en kedja av avtal enligt vilka vissa av näringsidkarens rättigheter och skyldigheter överförs till konsumenten.
- 31 Denna tolkning bekräftas av lydelsen i artikel 15 jämförd med artikel 16 i förordning nr 44/2001.
- 32 Behörighetsreglerna, avseende konsumentavtal, i artikel 16.1 i förordning nr 44/2001 är i enlighet med lydelsen i artikeln nämligen enbart tillämpliga när konsumenten väckt talan mot den andra avtalsparten, vilket alltså förutsätter att konsumenten ingått ett avtal med näringsidkaren.
- 33 Domstolen har visserligen tidigare slagit fast att begreppet ”den andra avtalsparten” i artikel 16.1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas på så sätt att det även avser avtalsparten till den aktör med vilken konsumenten har ingått avtalet (dom Maletic, EU:C:2013:735, punkt 32). Denna tolkning bygger emellertid på särskilda omständigheter där konsumenten från början var oskiljaktigt bunden genom avtal med två avtalsparter. Att inte låta avtalsparten som är etablerad i samma medlemsstat som konsumenten omfattas av tillämpningsområdet för artikel 16 i förordning nr 44/2001, skulle leda till att den domstol vid vilken talan om solidariskt ansvar väckts enbart skulle vara behörig gentemot den avtalspart som är etablerad i en annan medlemsstat.
- 34 En sådan tolkning kan inte tillämpas under de omständigheter som föreligger i det nationella målet, där det inte har ingåtts något avtal alls med näringsidkaren.
- 35 Av det ovan anförda följer att artikel 15.1 i förordning nr 44/2001, under de omständigheter som föreligger i det nationella målet, ska tolkas på så sätt att en kärande som i egenskap av konsument förvärvat ett skuldebrev av en näringsidkande tredje part, utan att det har ingåtts något avtal mellan konsumenten och emittenten av nämnda skuldebrev, vilket det ankommer på den hänskjutande

domstolen att avgöra, inte kan åberopa behörighet i enlighet med denna bestämmelse i en talan som väckts mot nämnda emittent och i vilken åberopas lånevillkoren, åsidosättande av informations- och kontrollskyldigheten samt ansvar för prospektet.

Den andra frågan

- 36 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 5 led 1 a i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att en kärke som har förvärvat ett skuldebrev av en tredje part kan åberopa behörigheten i nämnda bestämmelse i en talan som väckts mot emittenten av skuldebrevet och i vilken åberopas lånevillkoren, åsidosättande av informations- och kontrollskyldigheten samt ansvar för prospektet.
- 37 För att besvara denna fråga erinrar domstolen om att begreppet ”talan [som] avser avtal”, i den mening som avses i artikel 5.1 i förordning nr 44/2001, inte ska förstås som en hänvisning till hur det rättsförhållande som är föremål för prövning i det nationella målet kvalificeras enligt tillämplig nationell rätt. Begreppet ska i stället tolkas självständigt utifrån systematiken i och de mål som eftersträvas med förordningen, för att säkerställa att förordningen tillämpas på ett enhetligt sätt i samtliga medlemsstater (dom Handte, C-26/91, EU:C:1992:268, punkt 10, och Česká spořitelna, EU:C:2013:165, punkt 45).
- 38 I motsats till kravet i artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 utgör ingåendet av ett avtal inte något villkor för att tillämpa artikel 5 led 1 i samma förordning, vilket innebär att den omständigheten, att den förra bestämmelsen inte är tillämplig, inte heller nödvändigtvis påverkar tillämpligheten av den andra bestämmelsen.
- 39 Även om det enligt artikel 5 led 1 a i förordning nr 44/2001 inte krävs att något avtal har ingåtts är det likväl – för att bestämmelsen ska kunna tillämpas – ett oundgängligt krav att en förpliktelse kan identifieras, eftersom en domstols behörighet enligt denna bestämmelse avgörs med hänsyn till den ort där den förpliktelse som talan avser har uppfyllts eller ska uppfyllas. För att bestämmelsen om särskild behörighet rörande avtal i nämnda bestämmelse ska kunna tillämpas måste det således fastställas att det föreligger en rättslig förpliktelse som en person frivilligt har åtagit sig gentemot en annan person och att kärandens talan grundas på denna förpliktelse (dom Česká spořitelna, EU:C:2013:165, punkterna 46 och 47).
- 40 I detta avseende framgår av den hänskjutande domstolens korta redovisning av omständigheterna att det i det nationella målet saknas en sådan rättslig förpliktelse som Barclays Bank frivilligt har åtagit sig gentemot Harald Kolassa trots att Barclays Bank, enligt den tillämpliga nationella lagstiftningen, har vissa skyldigheter gentemot honom.
- 41 Av det ovan anförda följer att artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att en kärke, under de omständigheter som är aktuella i det nationella målet, som har förvärvat ett skuldebrev av en tredje part, utan att emittenten av nämnda skuldebrev frivilligt har åtagit sig en förpliktelse gentemot käranden, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra, inte kan åberopa behörigheten i enlighet med denna bestämmelse i en talan som väckts mot nämnda emittent och i vilken åberopas lånevillkoren, åsidosättande av informations- och kontrollskyldigheterna samt ansvaret för prospektet.

Den tredje frågan

- 42 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att den är tillämplig i en talan som syftar till att gentemot en emittent av ett certifikat göra gällande dennes ansvar för dels prospektet för detta certifikat, dels

åsidosättande av andra lagstadgade informationsskyldigheter som åligger denna emittent, och att behörigheten för domstolarna på kändens ort således kan fastställas med hänsyn till den ort där skadan inträffade eller kan inträffa.

- 43 I detta avseende erinrar domstolen om att artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001 ska tolkas självständigt och restriktivt (se, för ett liknande resonemang, *Coty Germany*, C-360/12, EU:C:2014:1318, punkterna 43–45).
- 44 Trots detta omfattar begreppet ”talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden” i artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001 varje talan som syftar till att gentemot svaranden göra gällande ett ansvar som inte har anknytning till ett ”avtal” i den mening som avses i artikel 5.1 a i samma förordning (dom *Brogasser*, C-548/12, EU:C:2014:148, punkt 20). Varje talan som en investerare väcker gentemot en emittent av ett certifikat i syfte att göra gällande den senares ansvar för prospektet eller för åsidosättande av andra lagstadgade informationsskyldigheter, utgör alltså en talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, i den mån som den inte omfattas av begreppet ”avtal”, såsom detta definieras i punkt 39 i denna dom.
- 45 Vad gäller tillämpligheten av artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001 under sådana omständigheter som de i det nationella målet, erinrar domstolen om att uttrycket ”den ort där skadan inträffade eller kan inträffa” i nämnda artikel emellertid kan avse både den ort där skadan uppkom och den där den skadevällande händelsen inträffade, vilket medför att talan kan väckas mot svaranden vid domstolen på den av dessa två orter som kändens väljer (dom *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, punkt 46).
- 46 Det följer härvid av fast rättspraxis att bestämmelsen om behörighet i artikel 5 led 3 i förordning 44/2001 grundas på att det finns en särskilt nära anknytning mellan tvisten och domstolarna i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa, vilket med hänsyn till intresset av en god rättskipning och ett ändamålsenligt förfarande gör det befogat att denna domstol ges behörighet (dom *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, punkt 47).
- 47 Eftersom fastställandet av ett av de anknytningsmoment som fastslagits i den rättspraxis som angetts ovan i punkt 45 är nödvändigt för att kunna avgöra behörigheten för den domstol som objektivt är den mest lämpade att avgöra huruvida rekvisiten för svarandens ansvar är uppfyllda, kan talan enbart väckas vid domstolen inom den domkrets där det relevanta anknytningsmomentet finns (dom *Coty Germany*, EU:C:2014:1318, punkt 48).
- 48 Domstolen erinrar härvid om att den redan slagit fast att uttrycket ”den ort där skadan inträffade” inte avser kändens hemvist, av det enda skälet att kändens har lidit ekonomisk skada där till följd av en förmögenhetsförlust som inträffat och som han har lidit i en annan medlemsstat (dom *Kronhofer*, C-168/02, EU:C:2004:364, punkt 21).
- 49 Kändens ekonomiska skada är följaktligen inte skäl nog för att ge domstolen på den ort där han har hemvist behörighet när, såsom i det mål som gav upphov till domen *Kronhofer* (EU:C:2004:364), såväl den omständighet som orsakat skadan, som den ort där skadan uppkommit, kan lokaliseras till en annan medlemsstats territorium (se, för ett liknande resonemang, dom *Kronhofer*, EU:C:2004:364, punkt 20).
- 50 En sådan behörighet kan emellertid motiveras i den mån kändens hemvist sammanfaller med den ort där den omständighet som orsakat skadan inträffat eller den ort där skadan uppkommit.
- 51 I detta avseende framgår det av beslutet om hänskjutande, för det första, att certifikatens värdeminskning inte berodde på en tillfällighet på finansmarknaden utan på en förvaltning av de fonder i vilka pengarna från emissionen av certifikaten hade investerats, som hindrade en positiv

värdeutveckling under investeringstiden. För det andra låg Barclays Banks kritiserade handlingar och underlåtelse, vad gäller den lagstadgade informationsskyldigheten, tidsmässigt före Harald Kolassas investering och var enligt honom avgörande för hans investering.

- 52 För det fall att Barclays Bank handlingar och underlåtelse varit nödvändiga för att Harald Kolassas skada skulle uppkomma, vilket är tillräckligt för att artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001 ska kunna tillämpas (se, för ett liknande resonemang, dom DFDS Torline, C-18/02, EU:C:2004:74, punkt 34), kvarstår i detta sammanhang att avgöra i vilken mån omständigheterna i det nationella målet kan utgöra underlag för att fastställa att den ort där den omständighet som orsakat skadan inträffade eller den ort där skadan uppkom är den där käranden har sitt hemvist.
- 53 Vad gäller den omständighet som påstås ha orsakat skadan – nämligen Barclays Banks påstådda åsidosättande av sina lagstadgade skyldigheter vad gäller dels prospektet och informationen till investerarna – påpekar domstolen att de handlingar eller underlåtelse som skulle kunna utgöra sådana åsidosättanden inte kan lokaliseras till den ort där den påstått skadelidande käranden har sitt hemvist. Det finns nämligen inte något i rättegångshandlingarna som påvisar vare sig att de beslut avseende de investeringsmetoder som denna bank föreslagit och innehållit i de därtill hörande prospekten, har fattats eller upprättats i den medlemsstat där nämnda investerare har sitt hemvist, eller att dessa prospekt upprättats och offentliggjorts någon annanstans än i den medlemsstat där Barclays Bank har sitt säte.
- 54 Vad däremot gäller den ort där skadan uppkommit anser domstolen att denna, mot bakgrund av de omständigheter som redovisats i punkt 51 ovan, sammanfaller med den ort där investeraren har lidit den.
- 55 Med hänsyn till den ort där skadan uppkom är domstolarna där käranden har sitt hemvist behöriga att pröva en sådan talan bland annat när skadan uppkommit direkt på ett konto som nämnda kärende har i en bank som är etablerad i deras domkrets.
- 56 Den på det sättet fastställda orten där skadan uppkom är under de omständigheter som avses i punkt 51 i denna dom förenlig med syftet i förordning nr 44/2001, nämligen att stärka det rättsliga skyddet för personer som är etablerade i unionen genom att göra det möjligt för käranden att enkelt avgöra vid vilken domstol han får väcka talan, och för svaranden att förutse vid vilka domstolar talan kan väckas mot honom (se, för ett liknande resonemang, dom Kronhofer, EU:C:2004:364, punkt 20). En emittent av ett certifikat som inte efterkommit sina skyldigheter enligt lag vad gäller prospektet borde nämligen, i samband med offentliggörandet av prospektet för detta certifikat i andra medlemsstater, kunna förvänta sig att otillräckligt informerade aktörer i dessa andra medlemsstater kommer att investera i detta certifikat och lida skada.
- 57 Mot bakgrund av det ovanstående ska den tredje frågan besvaras enligt följande. Artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att den är tillämplig på en talan som syftar till att gentemot en emittent av ett certifikat göra gällande dennes ansvar dels för prospektet för detta certifikat, dels för åsidosättande av andra lagstadgade informationsskyldigheter som åligger denna emittent, i den mån som detta ansvar inte följer av ett avtal i den mening som avses i artikel 5 led 1 i förordning nr 44/2001. I enlighet med artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001 är domstolarna där käranden har sitt hemvist behöriga, med hänsyn till den ort där skadan uppkommit, att avgöra en sådan talan bland annat när den påstådda skadan uppkommit direkt på ett konto kärenden har i en bank som är etablerad i deras domsaga.

Den fjärde frågan

- 58 Den hänskjutande domstolen har ställt den fjärde frågan för att få klarhet i huruvida den nationella domstolen, inom ramen för prövningen av den internationella behörigheten enligt förordning nr 44/2001, ska inleda ett detaljerat bevisförfarande avseende tvistiga omständigheter som är relevanta för såväl behörighetsfrågan som avgörandet av huruvida de åberopade kraven är befogade, eller ska domstolen i behörighetsfrågan enbart utgå från att uppgifterna från käranden i det nationella målet är korrekta.
- 59 Det är utrett att räckvidden av de nationella domstolarnas skyldigheter i samband med fastställandet av deras internationella behörighet inte uttryckligen preciseras i förordning nr 44/2001.
- 60 Även om det är fråga om nationell processrätt, vilken förordningen inte har till syfte att harmonisera (se, för ett liknande resonemang, dom G, C-292/10, EU:C:2012:142, punkt 44), ska tillämpningen av relevanta nationella bestämmelser ändå inte äventyra den ändamålsenliga verkan av förordning nr 44/2001 (se dom Shevill m.fl., C-68/93, EU:C:1995:61, punkt 36 och där angiven rättspraxis).
- 61 Domstolen har i detta avseende slagit fast att rättssäkerhetsintresset kräver att den nationella domstolen lätt ska kunna avgöra sin egen behörighet utan att vara tvungen att göra en prövning av målet i sak (se dom Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, punkt 27). Vad gäller tillämpningen av detta krav inom ramen för de särskilda behörigheterna i det nationella målet har domstolen, för det första, slagit fast att den domstol som har att pröva en tvist rörande ett avtal är behörig att på eget initiativ pröva huruvida de grundläggande villkoren för dess behörighet är uppfyllda på grundval av det bedömningsunderlag som parterna har lämnat angående frågan huruvida det föreligger ett avtal eller ej (dom Effer, 38/81, EU:C:1982:79, punkt 7).
- 62 För det andra, vad särskilt gäller artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001, har domstolen påpekat att när den domstol som har att avgöra tvisten prövar huruvida den är internationellt behörig, gör den inte någon bedömning enligt nationell rätt av huruvida talan kan prövas i sak eller huruvida käranden har fog för sin talan. Den konstaterar endast förekomsten av de anknytningsmoment med forumstaten som motiverar internationell behörighet enligt denna bestämmelse (dom Folien Fischer och Fofitec, C-133/11, EU:C:2012:664, punkt 50). Denna domstol får också, i det enda syftet att avgöra huruvida den är behörig enligt nämnda bestämmelse, anse att kärandens relevanta påståenden i fråga om villkoren för skadestånd utanför avtalsförhållanden är styrkta (dom Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, punkt 20).
- 63 Domstolen konstaterar att en skyldighet att redan vid detta skede av processen inleda ett detaljerat bevisförfarande avseende de omständigheter som är relevanta för såväl behörighetsfrågan som prövningen i sak riskerar att påverka prövningen i sak.
- 64 Även om den nationella domstol som har att avgöra tvisten alltså inte, för det fall att svaranden bestrider kärandens påståenden, måste inleda ett bevisförfarande i samband med prövningen av behörighetsfrågan, ska det ändå klargöras att såväl målet att säkerställa god rättskipning, vilket ligger till grund för förordning nr 44/2001, som respekten för domarnas självständighet i sitt yrkesutövande, kräver att denna domstol ska kunna avgöra sin internationella behörighet mot bakgrund av alla uppgifter i målet, inbegripet, i förekommande fall, svarandens bestridanden.
- 65 Med hänsyn till det ovanstående ska den fjärde frågan besvaras enligt följande. Inom ramen för prövningen av behörigheten enligt förordning nr 44/2001 är det inte nödvändigt att inleda ett detaljerat bevisförfarande avseende de tvistiga omständigheter som är relevanta för såväl behörighetsfrågan som avgörandet av huruvida de åberopade kraven är befogade. Det står den domstol som har att avgöra tvisten fritt att avgöra sin internationella behörighet mot bakgrund av alla uppgifter i målet, inbegripet, i förekommande fall, svarandens bestridanden.

Rättegångskostnader

⁶⁶ Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

- 1) Artikel 15.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, ska, under de omständigheter som föreligger i det nationella målet, tolkas på så sätt att en kärke som i egenskap av konsument förvärvat ett skuldebrev av en näringsidkande tredje part, utan att det har ingåtts något avtal mellan konsumenten och emittenten av nämnda skuldebrev, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra, inte kan åberopa behörighet i enlighet med denna bestämmelse i en talan som väckts mot nämnda emittent och i vilken åberopas lånevillkoren, åsidosättande av informations- och kontrollskyldigheten samt ansvar för prospektet.
- 2) Artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att en kärke, under de omständigheter som är aktuella i det nationella målet, som har förvärvat ett skuldebrev av en tredje part, utan att emittenten av nämnda skuldebrev frivilligt har åtagit sig en förpliktelse gentemot käranden, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra, inte kan åberopa behörigheten i enlighet med denna bestämmelse i en talan som väckts mot nämnda emittent och i vilket åberopas lånevillkoren, åsidosättande av informations- och kontrollskyldigheterna samt ansvaret för prospektet.
- 3) Artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att den är tillämplig på en talan som syftar till att gentemot en emittent av ett certifikat göra gällande dennes ansvar dels för prospektet för detta certifikat, dels för åsidosättande av andra lagstadgade informationsskyldigheter som åligger denna emittent, i den mån som detta ansvar inte följer av ett avtal i den mening som avses i artikel 5 led 1 i förordning nr 44/2001. I enlighet med artikel 5 led 3 i förordning nr 44/2001 är domstolarna där käranden har sitt hemvist behöriga, med hänsyn till den ort där skadan uppkommit, att avgöra en sådan talan bland annat när den påstådda skadan uppkommit direkt på ett konto käranden har i en bank som är etablerad i deras domsaga.
- 4) Inom ramen för prövningen av behörigheten enligt förordning nr 44/2001 är det inte nödvändigt att inleda ett detaljerat bevisförfarande avseende de tvistiga omständigheter som är relevanta för såväl behörighetsfrågan som avgörandet av huruvida de åberopade kraven är befogade. Det står den domstol som har att avgöra tvisten fritt att avgöra sin internationella behörighet mot bakgrund av alla uppgifter i målet, inbegripet, i förekommande fall, svarandens bestridanden.

Underskrifter